

STANOVENIE PRIORÍT ROZVOJA REGIÓNU V PROCESE STRATEGICKÉHO PLÁNOVANIA (NA PRÍKLADE VIDIECKÉHO MIKROREGIÓNU PTAVA)

Radoslav KLAMÁR

Abstract: The article evaluates the problem of strategy planning of regional development at the local level, which consists of three basic parts: analysis, programming and realization. The attention is paid to the process of strategy planning – programming part (determination of measures and priorities). In this sense strategy planning and strategic plan can be used to creation of development plans for individual regions.

Key words: microregion, rural area, strategy planning, measures, priorities

Úvod

Problematika regionálneho rozvoja a jeho plánovania je v súčasnosti veľmi diskutovanou témou, čo vyplýva z množstva faktorov sociálnej, ekonomickej, politickej, prírodnej a inej povahy, ktoré ho ovplyvňujú rôznym spôsobom a intenzitou. Na to, aby sa toto pôsobenie orientovalo najmä smerom k progresu regiónu, je potrebné určitým spôsobom tento rozvoj usmerňovať, plánovať a do určitej miery i riadiť. K riešeniu tejto problematiky pristupuje viacero metodík a postupov, ktoré sa vo svojich prístupoch navzájom dopĺňajú, v zásadných veciach i prelínajú a ovplyvňujú. Jednou z nich je aj metodika strategického plánovania. V predkladanom článku bude pozornosť sústredná najmä na jej programovaciu časť a to na stanovenie priorít rozvoja na príklade vidieckeho mikroregiónu Ptava.

Teoreticko-metodologické aspekty

Strategické plánovanie je systematický spôsob ako organizovať zmeny a vytvárať v celej spoločnosti široký konsenzus a spoločnú víziu pre rozvoj regiónu. Ide o tvorivý proces, ktorý určí problémové oblasti a nájde zhodu ohľadom stanovených cieľov a opatrení, ktoré, ak budú naplnené, pomôžu riešiť situáciu v týchto problémových oblastiach.

Príprava strategického plánu rozvoja je pomerne zložitá cesta a vyžaduje si určitú vopred stanovenú postupnosť krokov. Cieľom plánovania nie je vyriešiť všetky problémy vyskytujúce sa v danom regióne, ale načrtnúť trajektóriu, ktorá umožní vytvoriť vhodné predpoklady na ich riešenie. Proces strategického plánovania v sebe zahŕňa nasledovné kroky:

- *analytická časť* (analýza územia a prieskum názorov obyvateľstva, SWOT analýza, problémová analýza)
- *programovacia časť* (strategická vízia, stanovenie strategických a špecifických cieľov, určenie opatrení a priorít)
- *realizačná časť* (realizácia, monitoring)

Ako už bolo spomenuté v úvodnej časti, bude v ďalšom texte upriamená pozornosť najmä na problematiku priorít rozvoja a postup ich stanovenia. Keďže určenie priorít rozvoja je súčasťou záverečnej etapy programovacej časti, je potrebné, aby sa pri ich definovaní vychádzalo tak z analytickej časti ako aj zo stanovenia strategických a špecifických cieľov a k nim

RNDr. Radoslav Klamár PhD.

Katedra geografie a regionálneho rozvoja, Fakulta prírodných a humanitných vied,
Prešovská univerzita, 17. novembra 1, 080 01 Prešov, e-mail: klamar@unipo.sk

príslušných opatrení. Opatreniami v tomto zmysle sú konkrétne kroky, prostredníctvom ktorých budú stanovené ciele napĺňané a realizované. V tomto kontexte potom priority rozvoja predstavujú opatrenia, ktoré je potrebné realizovať prednostne (majú prioritné postavenie), čo vychádza zo skutočnosti, že význam a dôležitosť jednotlivých opatrení a tým aj stanovených cieľov je rozdielna. Na to, aby sa pri hodnotení dôležitosti stanovených opatrení minimalizovala subjektivnosť pri rozhodovaní, je potrebné stanoviť kritéria hodnotenia. Pri takejto evalúácii je možné využiť súbor šiestich kritérií podľa Bermána (1998) a to:

- *vplyv na dosiahnutie strategického cieľa (1-3 body)* - do akej miery prispeje splnený špecifický cieľ prostredníctvom príslušného opatrenia k dosiahnutiu strategického cieľa
 - 3 - dosiahnutie strategického cieľa je do značnej miery závislé na príslušnom opatrení
 - 2 - stredne závislé
 - 1 - málo závislé
- *realizovateľnosť (0-6 bodov)* - do akej miery je isté, že budú k dispozícii finančné a ľudské zdroje potrebné na realizáciu opatrenia
 - 6 - takmer isté (sú pripravené)
 - 4 - je to pravdepodobné, sú identifikované
 - 2 - je to neisté, bude záležať na mnohých faktoroch
 - 0 - zdroje nebudú k dispozícii
- *načasovanie (1-3 body)* - ako dlho bude trvať, než bude možné posúdiť výsledok opatrenia
 - 3 - krátko (1-2 roky)
 - 2 - stredne dlhá doba (3-5 rokov)
 - 1 - dlho (5 a viac rokov)
- *vplyv na investície a tvorbu pracovných miest (0-3 body)* - ako bude dané opatrenie prospešné pre región z hľadiska vytvárania pracovných miest a prilákania investícií
 - 3 - veľmi prospešné, vytvorí (alebo udrží) významné množstvo pracovných miest
 - 2 - prospešné, vytvorí pracovné miesta
 - 1 - málo prospešné
 - 0 - žiadna prospešnosť
- *účasť súkromného sektoru (0-3 body)* - ako bude zapojený súkromný sektor do práce na realizácii príslušného opatrenia
 - 3 - bude rovnocenným partnerom verejného sektoru
 - 2 - bude spolupracovať
 - 1 - iba čiastočne (napr. vysloví svoj názor)
 - 0 - bez účasti súkromného sektora
- *nadväznosť na iné opatrenia (0-3 body)* - ako prispeje dané opatrenie k dosiahnutiu aj iných špecifických cieľov strategického plánu
 - 3 - áno, vyplývajú z neho ďalšie opatrenia v rámci iných špecifických cieľov
 - 2 - bude mať veľký vplyv
 - 1 - bude mať malý vplyv
 - 0 - nesúvisí s ostatnými opatreniami

Na základe určenia priemernej bodovej hodnoty sa určí poradie jednotlivých opatrení v podobe priorit, ktoré sa rozdelia z hľadiska dôležitosti do troch úrovní s označením:

- *najvyššia priorita* - opatrenia, ktoré je možné realizovať jednoducho a rýchlo, majú významný vplyv na dosiahnutie strategických cieľov, sú previazané s inými opatreniami a zapájajú do realizácie aj súkromný sektor, bodové ohodnotenie sa pohybuje

v rozmedzí 14,07 bodov (66,7% všetkých bodov) až 21 b. (maximálne dosiahnuteľný počet bodov)

- *stredná priorita* - opatrenia, ktoré čiastočne napĺňajú vyššie uvedené kritéria, celkové bodové ohodnotenie má hodnoty 10,50 b. (50% všetkých možných bodov) až 14,06 b.
- *štandardná priorita* - opatrenia, ktorých realizácia je problematická alebo bude trvať veľmi dlho, nie sú previazané s ostatnými opatreniami a cieľmi, sú realizované prevažne verejným sektorom, celkové ohodnotenie je 10,49 b. a menej

Geografická charakteristika mikroregiónu Ptava

Mikroregión Ptava vznikol v roku 2001 ako združenie štyroch obcí – Chlmec, Kamienka, Ptičie a Porúbka. Nachádza sa 3 km juhovýchodne od Humenného na hraniciach Prešovského a Košického kraja. Väčšou časťou leží v Beskydskom Predhorí a jeho nadmorská výška sa pohybuje v rozmedzí od 178 m n.m. (výtok potoka Ptava z územia) po 486 m n.m. (kóta Uhľiská). Okrajové časti patria k Vihorlatským vrchom. Podnebie je vnútrozemské, mierne teplé s chladnými zimami. Priemerné ročné zrážky sa pohybujú v rozmedzí 650 - 750 mm.

Mikroregión Ptava má rozlohu 2804 ha, pričom katastrálne územie Chlmca má rozlohu 791 ha (28,2%), Kamienka 535 ha (19,1%), Porúbka 432 ha (15,4%) a Ptičie 1046 ha (37,3%).

Podľa SODB 2001 má Ptava 2017 obyvateľov, z toho 638 obyv. (31,6%) žije v obci Ptičie, 558 obyv. (27,7%) v Kamienke, 556 obyv. (27,6%) v Chlmece a 265 obyv. (13,1%) v Porúbke. Celková hustota zaľudnenia mikroregiónu je 71,9 obyv./km². Zo štruktúry obyvateľstva tvorí produktívne obyvateľstvo 59,9%, predproduktívne 20,8% a predproduktívne 19,3%. Najviac produktívneho (63,5%) a predproduktívneho (22,8%) obyvateľstva má obec Chlmec a najviac poproduktívneho má Porúbka (22,3%). Z tohto vyplýva, že najmladšiu populáciu má obec Chlmec, čomu nasvedčuje aj najnižší priemerný vek 30,8 roka. Mikroregión má v priemere vysoký index ekonomicky aktívneho obyv. (48,1% EAO z celkového počtu obyv.), pričom je tento podiel najvyšší v Chlmece (51,1%). Z hľadiska národnostnej štruktúry ide o relatívne homogénne územie s dominantným zastúpením slovenskej národnosti (96,2%). Z hľadiska vierovyznania má rozhodujúci podiel rímsko-katolícka cirkev (76,9%), pričom jej podiel je najnižší v Porúbke (33,2%), kde má významnejšie zastúpenie grécko-katolícka cirkev (63%).

V mikroregióne Ptava je celkom 499 domov (Ptičie 154, Kamienka 148, Chlmec 126 a Porúbka 71), v ktorých je 514 trvalo obývaných bytov, z toho je 490 v rodinných domoch.

Stanovenie priorít rozvoja mikroregiónu Ptava

Na základe realizovaných analýz a spolupráce s predstaviteľmi skúmaného mikroregiónu, boli v procese strategického plánovania stanovené 3 strategické ciele (SC 1 - Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti, SC 2 - Rozvoj cestovného ruchu a športových aktivít, SC 3 - Rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na vnútroregionálne zdroje) a 21 špecifických cieľov. K týmto cieľom bolo následne definovaných celkovo 47 opatrení, pričom súčasťou prvého strategického cieľa to bolo 15 opatrení, druhého strategického cieľa 20 a posledného 12. Išlo o nasledujúce opatrenia:

Strategický cieľ 1: Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti

Špecifický cieľ 1.1: Dobudovanie a rekonštrukcia základných sietí technickej infraštruktúry

Opatrenie 1.1.1: Dobudovanie obecnej kanalizácie v obciach Ptičie, Chlmec, Porúbka

Opatrenie 1.1.2: Rekonštrukcia vodovodnej siete v obci Kamienka

Opatrenie 1.1.3: Vybudovanie vodojemov pri obciach Kamienka, Ptičie a Chlmec

Špecifický cieľ 1.2: Prepojenie obce Kamienka s ostatnými obcami mikroregiónu

Opatrenie 1.2.1: Prepojenie obcí Kamienka a Ptičie spevnenou cestnou komunikáciou

Špecifický cieľ 1.3: Riešenie tranzitnej dopravy obcou Porúbka

Opatrenie 1.3.1: Vybudovanie cestného obchvatu obce Porúbka

Špecifický cieľ 1.4: Lepšie sprístupnenie zimného lyžiarskeho strediska Chlm

Opatrenie 1.4.1: Vybudovanie prístupovej cesty k lyžiarskemu stredisku Chlm

Opatrenie 1.4.2: Vybudovanie obecného parkoviska pri lyžiarskom stredisku v Chlmci

Špecifický cieľ 1.5: Zlepšenie dopravy v intravilánoch obcí a lepšia ochrana peších účast.

Opatrenie 1.5.1: Rekonštrukcia miestnych komunikácií v rámci intravilánov obcí

Opatrenie 1.5.2: Vybudovanie parkoviska za obcou Porúbka

Opatrenie 1.5.3: Vybudovanie miestnych chodníkov v intravilánoch obcí

Opatrenie 1.5.4: Rekonštrukcia obecných autobusových zastávok

Špecifický cieľ 1.6: Lepšia integrácia telies miestnych potokov ako súčasti intravilánov obcí

Opatrenie 1.6.1: Realizácia protipovodňových a estetických úprav miestnych potokov

Špecifický cieľ 1.7: Transformácia objektov základných škôl na multifunkčné zariadenia

Opatrenie 1.7.1: Transformácia objektov ZŠ na multifunkčné zariadenia pre rôzne využitie

Špecifický cieľ 1.8: Spracovanie a aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie obcí

Opatrenie 1.8.1: Aktualizácia územno-plánovacej dokumentácie v Chlmci a Porúbke

Opatrenie 1.8.2: Spracovanie územno-plánovacej dokumentácie v obci Kamienka

Strategický cieľ 2: Rozvoj cestovného ruchu a športových aktivít

Špecifický cieľ 2.1: Modernizácia zimného lyžiarskeho strediska Chlm

Opatrenie 2.1.1: Rekonštrukcia a dovybavenie MTZ zimného lyžiarskeho strediska Chlm

Špecifický cieľ 2.2: Rozšírenie ponuky ubytovacích a stravovacích zariadení CR

Opatrenie 2.2.1: Rekonštrukcia objektu bývalého hotela Podskalka pre potreby rozvoja CR

Opatrenie 2.2.2: Rekonštrukcia chaty v extraviláne obce Kamienka v časti „Pod Briskom“

Opatrenie 2.2.3: Rekonštrukcia priestorov miestnych hostincov v Ptičom a Kamienke

Opatrenie 2.2.4: Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka

Špecifický cieľ 2.3: Podpora a rozvoj hipoturistiky

Opatrenie 2.3.1: Rekonštrukcia objektu chovu koní na Podskalka za účelom hipoturistiky

Opatrenie 2.3.2: Vymedzenie príslušných hipoturistických trás

Špecifický cieľ 2.4: Rozšíriť sieť turistických a cykloturistických trás a náučných chodníkov

Opatrenie 2.4.1: Sprístupnenie Vihorlatských vrchov sieťou turistických a náučných chodníkov a cyklotrás

Opatrenie 2.4.2: Návrh nového náučného chodníka „Hradná cesta“ spájajúceho zrúcaniny troch hradov (Brekovský, Jasenovský a Viniansky hrad)

Špecifický cieľ 2.5: Zriadiť obecné múzeá

Opatrenie 2.5.1: Zriadenie obecných múzeí v obciach s využitím najstarších, prípadne architektonicky zaujímavých domov alebo voľných priestorov ZŠ

Špecifický cieľ 2.6: Rozšíriť možnosti aktívneho trávenia voľného času

Opatrenie 2.6.1: Vybudovanie športovo-oddychových zón v obciach a v ich blízkosti

Opatrenie 2.6.2: Vybudovanie multifunkčných ihrísk v obciach

Opatrenie 2.6.3: Dovybavenie jestvujúcich športovísk príslušnou infraštruktúrou

Opatrenie 2.6.4: Zriadenie požičovne športových a turistických potrieb

Špecifický cieľ 2.7: Možnosť ponúkať netradičné miestne atrakcie

Opatrenie 2.7.1: Prevádzkovanie miestnych atrakcií – golf, strelnica, paraglyding

Opatrenie 2.7.2: Vybudovanie turistickej rozhľadne nad obcou Kamienka

Špecifický cieľ 2.8: Zvyšovať informovanosť o mikroregióne a rozvoj zručností v oblasti informačných technológií

Opatrenie 2.8.1: Vytvorenie multimediálnych knižníc s možnosťou získavania potrebných informácií pre všetky vrstvy obyvateľstva

Opatrenie 2.8.2: Podpora vzdelávania obyvateľstva v oblasti informačných technológií

Opatrenie 2.8.3: Inštalácia statických infotabúl o jednotlivých obciach a ich okolí

Opatrenie 2.8.4: Zriadenie internetovej stránky o obciach mikroregiónu a vydanie propagačných materiálov

Strategický cieľ 3: Rozvoj malého a stredného podnikania (MSP) s orientáciou na vnútroregionálne zdroje

Špecifický cieľ 3.1: Rozvoj podnikania založený na miestnych tradíciách a zdrojoch

Opatrenie 3.1.1: Obnova prevádzkovania tradičných remesiel a zručností

Opatrenie 3.1.2: Rozvoj miestnej gastronómie

Opatrenie 3.1.3: Rekonštrukcia priestorov salaša pri obci Porúbka na komerčné účely

Opatrenie 3.1.4: Zriadenie prevádzok na spracovanie húb, ovocných a lesných plodov

Špecifický cieľ 3.2: Podpora vybraných aktivít v pôdohospodárstve

Opatrenie 3.2.1: Podpora investícií do poľnohospodárskych subjektov

Opatrenie 3.2.2: Podpora činností diverzifikujúcich poľnohospodársku výrobu so zameraním na rozvoj agroturizmu a vidieckeho turizmu

Opatrenie 3.2.3: Podpora činností zameraných na rybne hospodárstvo

Špecifický cieľ 3.3: Podpora podnikania v oblasti hipoturistiky

Opatrenie 3.3.1: Podpora prevádzkovania chovu koní a ich využívanie v rámci hipoturistiky

Špecifický cieľ 3.4: Rozvoj vzdelanosti a informovanosti v oblasti MSP

Opatrenie 3.4.1: Podnikateľská a turistická informačná kancelária

Opatrenie 3.4.2: Podpora vzdelávania v oblasti podnikania

Špecifický cieľ 3.5: Využitie potenciálu podzemnej vody na komerčné a rekreačné účely

Opatrenie 3.5.1: Využívanie podzem. vody z vrtu MLS-1 na účely rekreácie a vykurovania

Opatrenie 3.5.2: Využitie existujúcich zdrojov pitnej vody na komerčné účely

Takto definované opatrenia v rámci strategického plánu mikroregiónu Ptava boli podrobené hodnoteniu prostredníctvom šiestich hodnotiacich kritérií, ktoré boli zvolené tak, aby podporovali konzistenciu a realizovateľnosť strategického plánu. Z dôvodu minimalizácie subjektivity pri rozhodovaní o dôležitosti jednotlivých opatrení pristúpilo k evaluácii 11 posudzovateľov, ktorí môžu rôznym spôsobom prispieť k rozvoju mikroregiónu. Samospráva bola zastúpená starostami obcí Ptavy, podnikateľský sektor reprezentovali zástupcovia štyroch miestnych podnikateľských subjektov (majiteľ chovu koní Podskalka, prenajímateľka rekreačného zariadenia MH Bystrá, predseda poľnohospodárskeho družstva Ptava a predseda Urbárskej a pasienkovej spoločnosti) a externých spolupracovníkov zastupovali prednosta Mestského úradu Humenné a dvaja pracovníci Regionálnej rozvojovej agentúry Humenné.

Na základe priradenia bodového ohodnotenia opatrenia zúčastnenými posudzovateľmi a následného určenia priemernej hodnoty opatrenia z týchto odpovedí bola stanovená jeho celková bodová hodnota, pričom jej maximálna hodnota bola 21 bodov. Z nej potom vyplývalo aj určenie poradia dôležitosti daného opatrenia v rámci celého strategického plánu.

Zo všetkých 47 opatrení dosiahlo najvyššiu bodovú hodnotu 15,95 bodov opatrenie 2.1.1 Rekonštrukcia a dovybavenie MTZ lyžiarskeho strediska Chlm a najnižšiu opatrenie 2.2.4 Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka so ziskom iba 8,25 bodov. Výsledná priemerná hodnota všetkých opatrení bola 11,15 bodov. Z tabuliek č.1, 2. vyplynuli pri hodnotení jednotlivých opatrení nasledovné závery:

- Jednotlivé hodnotené opatrenia je možné rozdeliť do troch skupín podľa výšky celkového bodového ohodnotenia: opatrenia na úrovni najvyššej priority (14,07 b. a viac) - patrí sem celkovo 7 opatrení (3 opatrenia zo SC 1, 2 zo SC 2 a 2 zo SC 3), opatrenia na úrovni strednej priority (10,51 - 14,06 b.) - 19 opatrení (4 zo SC 1, 7 zo SC 2 a 8 zo SC 3) a opatrenia na úrovni štandardnej priority (10,49 a menej b.) - 21 opatrení (8 zo SC 1, 11 zo SC 2 a 2 zo SC 3).
- V priemere bol najlepšie hodnotený SC 3 - Rozvoj malého a stredného podnikania s orientáciou na vnútroregionálne zdroje (12,02 b.), pričom najvýraznejšie bodové rozdiely v jeho prospech boli v rámci kritérií „vplyv na investície a tvorbu pracovných miest“ a „účasť súkromného sektora“. Hoci najlepšie hodnotené opatrenie 3.5.2 Využitie existujúcich zdrojov pitnej vody na komerčné účely sa v celkovom poradí opatrení nachádza až na 4. mieste, pozícia najhoršieho resp. druhého najhoršie hodnoteného opatrenia bola na 40. resp. 27. mieste.
- Nasledujúcim je SC 1 – Investície do infraštruktúry a občianskej vybavenosti (10,99 b.), ktorý je zaradený do strategického plánu z dôvodu všeobecnej nedobudovanosti infraštruktúry (najmä technickej) v mikroregióne podobne ako je tomu vo väčšine vidieckych obcí. O význame a potrebe jeho zaradenia svedčia opatrenia 1.1.1 Dobudovanie obecnej kanalizácie v obciach Ptičie, Chlmec, Porúbka a 1.4.1 Vybudovanie prístupovej cesty k lyžiarskemu stredisku Chlm, ktoré sa na základe celkového hodnotenia umiestnili na 2. resp. 3. mieste. Opatrenie 1.1.1 „bodovalo“ najmä vďaka kritériám „vplyv na dosiahnutie strategického cieľa“ a „nadväznosť na iné opatrenia“ hlavne na rozvoj MSP. Toto opatrenie má oproti ostatným opatreniam SC 1 výnimočné postavenie v tom, že je charakterizované aj vysokou mierou realizovateľnosti, hoci veľký objem finančných prostriedkov bude musieť byť ešte preinvestovaný. Odlišná situácia je v rámci opatrenia 1.4.1 z toho dôvodu, že tu výraznejšie vystupuje kritérium „účasť súkromného sektora“. Táto skutočnosť sa dá vysvetliť prítomnosťou podnikateľského subjektu, ktorý si prenajal areál lyžiarskeho strediska Chlm a je v jeho záujme úspešná realizácia tohto opatrenia. Taktiež má toto opatrenie významnú nadväznosť na opatrenie 2.1.1, pretože bez vhodnej prístupovej cesty je problematické zabezpečenie jeho fungovania. Ak zoberieme SC 1 ako celok, môžeme povedať, že bodové hodnotenia jednotlivých opatrení sú znižované najmä nízkym vplyvom na investície a tvorbu pracovných miest, malou účasťou súkromného sektora (najmä miestni podnikatelia) a čiastočne aj horšou realizovateľnosťou. Tieto negatíva sa najvýraznejšie prejavili pri opatrení 1.3.1 Vybudovanie cestného obchvatu obce Porúbka, ktorý je potrebný nielen pre bezpečnosť cestnej premávky v obci Porúbka, ale je prínosom aj pre celý mikroregión v podobe zlepšenia prepojenia s rekreačnou oblasťou Zemplínska Šírava. Jeho význam ako opatrenia a tým aj dôležitosť vo forme prioritného postavenia je znižovaná mož-

nou realizovateľnosťou, ktorá súvisí s preinvestovaním väčšieho objemu finančných prostriedkov najmä z mimoregionálnych zdrojov.

- Posledným, ale nie významom je SC 2 – Rozvoj cestovného ruchu a športových aktivít s priemerným bodovým ohodnotením 10,78 b. Bodová vyrovnanosť jednotlivých opatrení je značne diferencovaná, keď bodový rozdiel medzi najvyššie hodnoteným opatrením 2.1.1 Rekonštrukcia a dovybavenie MTZ lyžiarskeho strediska Chlm 15,95 b. (najvyššie hodnotenie aj v rámci celého strategického plánu) a najnižšie hodnoteným 2.2.4 Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka 8,25 b. (najnižšie hodnotenie aj v rámci celého strategického plánu) je až 7,70 b. Opatrenie 2.1.1 „vdáči“ za svoje prioritné postavenie najmä vysokému bodovému ohodnoteniu pri kritériách „vplyv na dosiahnutie strategického cieľa“, „vplyv na investície a tvorbu pracovných miest“ a „účasť súkromného sektora“. Veľký význam tomuto opatreniu nielen pre rozvoj cestovného ruchu, ale i celkový rozvoj regiónu prikladá najmä súkromný sektor, ktorý je jeho hlavným realizátorom. Takéto pozitívne hodnotenie vyplýva najmä z faktu, že lyžiarske stredisko Chlm má nového prenajímateľa, ktorý odkúpil technické zariadenie vlekov od Chlmca a podpísal dlhodobú zmluvu o prenájme s Urbárskou a pasienkovou spoločnosťou, ktorej patria pozemky. Opatrenie 2.8.3 Inštalácia statických infotabúl o obciach a ich okolí (2. miesto v rámci SC 2 a 5. miesto celkovo) vychádza z vysoko hodnotených kritérií „vplyv na dosiahnutie strategického cieľa“, „realizovateľnosť“ a „načasovanie“. Táto skutočnosť vyplýva z charakteru samotného opatrenia, pre realizáciu ktorého sú postačujúce relatívne nízke náklady a možnosť aktívne zapojiť potenciál ľudských zdrojov samotných obcí. Naopak najnižšie bodové ohodnotenie v rámci SC 2 i celého strategického plánu predstavujú opatrenia 2.2.4 Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka (47. miesto) a 2.7.2 Výbudovanie turistickej rozhľadne nad obcou Kamienka (46. miesto), ktoré „doplácajú“ na nízku mieru realizovateľnosti, načasovania a vplyvu na dosiahnutie strategického cieľa. Význam i následné ohodnotenie týchto opatrení je v podstate odzrkadlením ich novej realizácie až v neskoršom období.

V celkovom súhrne je možné konštatovať, že pre rozvoj mikroregiónu Ptava je potrebné sa zamerať na tie opatrenia, ktoré sú už do určitej miery realizované ako dobudovanie obecnej kanalizácie a čo najrýchlejšie sprevádzkovanie zimného lyžiarskeho strediska Chlm. Pozornosť je potrebné zamerať aj na možnosť využívania vnútroregionálnych zdrojov v podobe kvalitnej pitnej vody, ktorú je možné komerčne využívať. Pri realizácii týchto opatrení je potrebné mať na zreteli aj informovanosť a propagáciu mikroregiónu v podobe inštalácie infotabúl a najmä zriadení internetovej stránky. Realizácia ostatných opatrení je závislá od množstva vnútroregionálnych i mimoregionálnych faktorov, pričom opatrenia s najnižším bodovým ohodnotením majú skôr charakter predstáv ako konkrétnych plánov.

Záver

Takto spracovaný strategický plán rozvoja regiónu (a v ňom definované rozvojové priority) sa môže stať do budúcnosti oficiálnym dokumentom, o ktorý sa môžu oprieť zástupcovia jednotlivých obcí pri tvorbe a realizácii vlastných programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Pre tieto rozvojové programy môže plniť strategický plán rozvoja mikroregiónu usmerňovaciu a koordinačnú úlohu s cieľom načrtnúť a odporučiť priority, z ktorých budú jednotlivé obce resp. ich rozvojové programy vychádzať. Navyše takýto rozvojový dokument je zároveň plánovacím dokumentom, ktorý by mal mať v rozvoji regiónu porovnateľnú úlohu s územným

plánom, ktorý nielen rešpektuje, ale i dopĺňa. Dôležitosť strategického i územného plánu v rozvoji regiónu dokumentuje aj ich oficiálne prijatie predstaviteľmi samospráv obcí.

Príspevok vznikol v rámci riešenia vedeckých projektov VEGA číslo 1/0367/03 a VEGA číslo 1/1304/04 na Katedre geografie a regionálneho rozvoja Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity.

Literatúra

- DUBCOVÁ, A., KRAMÁREKOVÁ, H., RÝCHLA, H., (2001): Potenciál mikroregionu „Požítavie – Širočina“ pre cestovný ruch“. Geografie XII, Svazek.161. řada přírod. věd č.21. Brno, s. 31-37. ISBN 80-210-2664-2.
- BERMAN, N. L. (1998): Průvodce strategickým plánováním. Berman Group, Praha, s.48
- BERMAN, N. L. (2001): Studie rozvoja mikroregionu Novobydžovsko. BermanGroup, s.55
- KLAMÁR, R. (2005): Strategické plánovanie rozvoja mikroregionu (na príklade vidieckeho mikroregionu Ptava). Dizertačná práca, Katedra regionálnej geografie O a PK, PriF UK, Bratislava, s. 190
- SPIŠIAK, P., (1997): Reštrukturalizácia rurálnych a suburbárnych regiónov (vybrané regióny Slovenska). IROMAR Banská Bystrica, s. 109-114
- SPIŠIAK, P., (1999): Rozvoj vidieka vo vybraných mikroregionoch Slovenska. Geografia, Geoservis SAV, roč. 7, č. 1, Bratislava, s. 17-19.
- SPIŠIAK, P., KLAMÁR, R., MICHAELI, E., (2002): Trvalo udržateľný rozvoj mikroregionu PTAVA – Vyhodnotenie prieskumu – Vzťah obyvateľstva k vlastnej obci a k mikroregionu. Reg. Rozvoj agentúra, Humenné, vydav. Visual, OÚ-OOA/2002/33094, Humenné, s.38.

DETERMINATION OF PRIORITIES OF REGIONAL DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF STRATEGY PLANNING (THE CASE STUDY OF RURAL MICROREGION PTAVA)

Summary

Process of strategy planning was applied in rural microregion Ptava. We were used six criterions to evaluate and determine the relevance of chosen measures: influence on the achievement of strategic target, implementation, timing, influence on the investments and creation of vacancy, private sector participation and connection to the other measures. Selected measures were evaluated by eleven region deputies and external colleagues. Three strategic targets with 47 measures were stated. Subsequently, priorities from the measures were stated: f. ex. completion of communal sewerage and ski resort centre Chlm. The attention will be paid to possibility of using intraregional sources f. ex. quality drinkable water for commercial exploitation. Except that it is necessary to develop the awareness of microregion and its internet promotion. Realization of other measures is dependent on many intra and extraregional sources. The measures the lowest level of evaluation tends to have character of vision rather than a particular plan.

Recenzovali: Doc. RNDr. Viliam Lauko, PhD.
Doc. RNDr. René Matlovič, PhD.

Prílohy:

Tabuľka č.1: Poradie opatrení vo forme priorit identifikovaných samosprávou, podnikateľskou sférou a externými spolupracovníkmi a určenie ich celkového poradia

P. č. opatr.	Názov opatrenia (skrátene znenia)	starostovia		ostatní z MR		mimo regiónu		celkovo	
		bod	poradie	bod	poradie	bod	poradie	bod	poradie
1.1.1.	Dobudovanie obecnej kanalizácie v troch obciach	15,50	1	13,00	10	16,00	2 - 3	14,83	2
1.1.2.	Rekonštrukcia vodovodnej siete v Kamienke	11,00	25	6,25	40 - 42	11,66	28	9,64	34
1.1.3.	Vybudovanie vodojemov pri obciach KA, PT, CH	10,25	30 - 33	6,75	38 - 39	9,00	44 - 46	8,67	44
1.2.1.	Prepojenie obcí KA a PT spevnenou cestou	12,50	14 - 15	11,75	18	13,32	15	12,52	13
1.3.1.	Vybudovanie cestného obchvatu obce Porúbka	10,50	27 - 29	7,00	37	8,00	47	8,50	45
1.4.1.	Pristupová cesta k lyžiarskemu stredisku Chlm	15,00	3	14,50	2 - 3	14,01	10	14,50	3
1.4.2.	Obecné parkovisko pri lyžiar, stredisku v Chlmci	14,50	4 - 5	13,50	6 - 7	14,33	9	14,11	6 - 7
1.5.1.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií v obciach	13,75	8 - 10	8,00	35	11,34	29	11,03	25
1.5.2.	Vybudovanie parkoviska za obcou Porúbka	10,00	34	4,00	47	12,34	19 - 21	8,78	42
1.5.3.	Vybudovanie miestnych chodníkov v obciach	10,75	26	6,75	38 - 39	11,67	25 - 27	9,72	33
1.5.4.	Rekonštrukcia obecných autobus. zastávok	14,00	7	9,25	27	12,34	19 - 21	11,86	16
1.6.1.	Realizácia protipovod. i estetických úprav potokov	13,25	11 - 12	5,25	46	9,33	43	9,28	36 - 37
1.7.1.	Transformácia objektov ZŠ pre rôzne využitie	12,00	17 - 18	12,50	12 - 13	12,00	24	12,17	14
1.8.1.	Aktualizácia ÚPD v obciach Chlmec, Porúbka	11,75	19 - 20	8,75	29 - 32	9,68	40 - 41	10,06	29
1.8.2.	Spracovanie ÚPD v obci Kamienka	11,50	21 - 23	5,50	45	10,01	39	9,00	38
2.1.1.	Rekonštrukcia MTZ a infraštruktúry Chlm	14,50	4 - 5	16,00	1	17,34	1	15,95	1
2.2.1.	Rekonštrukcia bývalého hotela Podskalka	13,75	8 - 10	10,00	22 - 23	12,66	18	12,14	15
2.2.2.	Rekonštrukcia chaty v KA "Pod Briskom"	10,50	27 - 29	6,00	43 - 44	9,67	42	8,72	43
2.2.3.	Rekonštrukcia priestorov hostinec v PT a KA	12,00	17 - 18	8,75	29 - 32	14,67	6 - 7	11,81	17
2.2.4.	Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka	9,75	35 - 36	6,00	43 - 44	9,00	44 - 46	8,25	47
2.3.1.	Rekonštrukcia objektu chovu koní na Podskalka	9,50	37 - 40	12,25	14 - 16	12,34	19 - 21	11,70	19
2.3.2.	Vymedzenie príslušných hipoturistických trás	10,25	30 - 33	10,50	21	14,66	8	11,80	18
2.4.1.	Sprístupnenie Vih. vrchov sieťou chodníkov, cyklotrás	9,75	35 - 36	12,50	12 - 13	12,01	23	11,42	21 - 22
2.4.2.	Návrh nového náučného chodníka "Hradná cesta"	11,25	24	12,25	14 - 16	10,33	35 - 37	11,28	24
2.5.1.	Zriadenie obecných múzeí v jednotlivých obciach	7,75	46	9,75	24 - 25	10,33	35 - 37	9,28	36 - 37
2.6.1.	Vybudovanie športovo-oddychových zón	9,50	37 - 40	7,25	36	13,66	12	10,14	28
2.6.2.	Vybudovanie multifunkčných ihrísk v obciach	8,50	44	6,25	40 - 42	11,67	25 - 27	8,81	41
2.6.3.	Dovýbavenie jstev. športovísk prísl. infraštruktúrou	8,75	41 - 43	8,50	33	11,33	30	9,53	35
2.6.4.	Zriadenie požiarnej ochrany a turistických potrieb	8,25	45	10,75	19 - 20	11,00	31 - 32	10,00	30
2.7.1.	Prevádzkovanie miestnych atrakcií	9,50	37 - 40	10,00	22 - 23	10,32	38	9,94	31
2.7.2.	Vybudovanie turistickéj rozhľadne nad KA	8,75	41 - 43	6,25	40 - 42	10,33	35 - 37	8,44	46
2.8.1.	Vytvorenie multimediálnych knižníc	9,50	37 - 40	9,00	28	11,00	31 - 32	9,83	32
2.8.2.	Vzdelávanie obyv. v oblasti infotechnológií	7,50	47	9,50	26	9,68	40 - 41	8,89	39
2.8.3.	Instalácia statických infotabulí o jednotlivých obciach	14,25	6	14,00	3	14,67	6 - 7	14,31	5
2.8.4.	Zriadenie internetovej stránky o obciach MR	12,50	14 - 15	13,50	6 - 7	13,25	16	13,00	9
3.1.1.	Obnova prevádzkovania tradičných remesiel	12,25	16	12,75	11	12,67	17	12,56	12
3.1.2.	Rozvoj miestnej gastronómie	10,25	30 - 33	9,75	24 - 25	12,34	19 - 21	10,78	26
3.1.3.	Rekonštrukcia priestorov salaša pri Porúbke	11,50	21 - 23	13,25	8 - 9	12,34	19 - 21	12,70	11
3.1.4.	Zriadenie prevádzok na spracovanie húb...	11,50	21 - 23	8,75	29 - 32	14,00	11	11,42	21 - 22
3.2.1.	Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	11,75	19 - 20	12,25	14 - 16	10,99	33	11,66	20
3.2.2.	Činnosti diverzifikujúce poľ. výrobu na agroturizmus	12,75	13	14,50	2 - 3	11,67	25 - 27	12,97	10
3.2.3.	Podpora činností zameraných na rybné hospodárstvo	10,50	27 - 29	13,25	8 - 9	10,34	34	11,36	23
3.3.1.	Prevádzkovanie chovu koní	13,25	11 - 12	13,75	5	15,33	4	14,11	6 - 7
3.4.1.	Podnikateľská a turistická informačná kancelária	8,75	41 - 43	8,75	29 - 32	9,00	44 - 46	8,83	40
3.4.2.	Podpora vzdelávania v oblasti podnikania	10,25	30 - 33	8,25	34	12,33	22	10,28	27
3.5.1.	Využitie podzemnej vody z vrtu MLS - 1	13,75	8 - 10	10,75	19 - 20	15,01	5	13,17	8
3.5.2.	Využitie exist. zdrojov pitnej vody na komerčné účely	13,25	2	12,00	17	16,00	2 - 3	14,42	4

Zdroj: vlastné spracovanie

starostovia - starostovia obcí Chlmec, Kamienka, Ptičie, Porúbka

ostatní z MR - predseda RD Ptava, predseda urbaniátu, prenajímateľka MH Bystrá, majiteľ

chovu koní na Podskalka

mimo regiónu - pracovníci Regionálnej rozvojovej agentúry Humenné, zástupca MsÚ Humenné

celkovo - celkové bodové ohodnotenie jednotlivých opatrení a určenia poradia priorit

■ opatrenia s tromi najvyššími bodovými ohodnoteniami

■ opatrenia s tromi najnižšími bodovými ohodnoteniami

Tabuľka č. 2: Celkové vyhodnotenie a určenie poradie opatrení a identifikácia troch úrovní dôležitosti priorit

P. č. opat.	Názov opatrenia (skrátene znenia)	celkovo	
		body	poradie
2.1.1.	Rekonštrukcia MTZ a infraštruktúry Chľmu	15,95	1.
1.1.1.	Dobudovanie obecnej kanalizácie v troch obciach	14,83	2.
1.4.1.	Prístupová cesta k lyžiarskemu stredisku Chľm	14,50	3.
3.5.2.	Využitie existujúcich zdrojov pitnej vody na komerčné účely	14,42	4.
2.8.3.	Inštalácia statických infotabúl o jednotlivých obciach	14,31	5.
1.4.2.	Obecné parkovisko pri lyžiarskom stredisku v Chľmci	14,11	6. - 7.
3.3.1.	Prevádzkovanie chovu koní	14,11	6. - 7.
3.5.1.	Využitie podzemnej vody z vrtu MLS - I	13,17	8.
2.8.4.	Zriadenie internetovej stránky o obciach MR	13,00	9.
3.2.2.	Činnosti diverzifikujúce poľnohospodársku výrobu na agrotur.	12,97	10.
3.1.3.	Rekonštrukcia priestorov salaša pri Porúbke	12,70	11.
3.1.1.	Obnova prevádzkovania tradičných remesiel	12,56	12.
1.2.1.	Prepojenie obcí KA a PT spevnenou cestou	12,52	13.
1.7.1.	Transformácia objektov ZŠ pre rôzne využitie	12,17	14.
2.2.1.	Rekonštrukcia bývalého hotela Podskalka	12,14	15.
1.5.4.	Rekonštrukcia obecných autobusových zastávok	11,86	16.
2.2.3.	Rekonštrukcia priestorov hostincov v PT a KA	11,81	17.
2.3.2.	Vymedzenie príslušných hipoturistických trás	11,80	18.
2.3.1.	Rekonštrukcia objektu chovu koní na Podskalku	11,70	19.
3.2.1.	Podpora investícií do poľnohospodárskych podnikov	11,66	20.
2.4.1.	Sprístupnenie Vihorlatských vrchov sieťou chodníkov, cyklotrás	11,42	21. - 22.
3.1.4.	Zriadenie prevádzok na spracovanie húb ...	11,42	21. - 22.
3.2.3.	Podpora činností zameraných na rybné hospodárstvo	11,36	23.
2.4.2.	Návrh nového náučného chodníka "Hradná cesta"	11,28	24.
1.5.1.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií v obciach	11,03	25.
3.1.2.	Rozvoj miestnej gastronómie	10,78	26.
3.4.2.	Podpora vzdelávania v oblasti podnikania	10,28	27.
2.6.1.	Výbudovanie športovo-oddychových zón	10,14	28.
1.8.1.	Aktualizácia ÚPD v obciach Chľmec, Porúbka	10,06	29.
2.6.4.	Zriadenie požičovne šport. a turistických potrieb	10,00	30.
2.7.1.	Prevádzkovanie miestnych atrakcií	9,94	31.
2.8.1.	Vytvorenie multimediálnych knižníc	9,83	32.
1.5.3.	Výbudovanie miestnych chodníkov v obciach	9,72	33.
1.1.2.	Rekonštrukcia vodovodnej siete v Kamienke	9,64	34.
2.6.3.	Dovybavenie jestvujúcich športovísk príslušnou infraštruktúrou	9,53	35.
1.6.1.	Realizácia protipovodňových i estetických úprav potokov	9,28	36. - 37.
2.5.1.	Zriadenie obecných múzeí v jednotlivých obciach	9,28	36. - 37.
1.8.2.	Spracovanie ÚPD v obci Kamienka	9,00	38.
2.8.2.	Vzdelávanie obyvateľov v oblasti infotechnológií	8,89	39.
3.4.1.	Podnikateľská a turistická informačná kancelária	8,83	40.
2.6.2.	Výbudovanie multifunkčných ihrísk v obciach	8,81	41.
1.5.2.	Výbudovanie parkoviska za obcou Porúbka	8,78	42.
2.2.2.	Rekonštrukcia chaty v KA "Pod Brískom"	8,72	43.
1.1.3.	Výbudovanie vodojemov pri obciach KA, PT, CH	8,67	44.
1.3.1.	Výbudovanie cestného obchvatu obce Porúbka	8,50	45.
2.7.2.	Výbudovanie turistickej rozhľadne nad KA	8,44	46.
2.2.4.	Výstavba obecného penziónu v obci Porúbka	8,25	47.

Zdroj: vlastné spracovanie

- opatrenia na úrovni najvyššej priority - (14,07 - 21 bodov)
- opatrenia na úrovni strednej priority - (10,50 - 14,06 bodov)
- opatrenia na úrovni štandardnej priority - (10,49 bodov a menej)
- opatrenia vyznačené tučným písmom - opatrenia celkovo najvyššie hodnotené
- opatrenia vyznačené kurzívou - opatrenia celkovo najnižšie hodnotené